

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN: 2181-1342 (ONLINE)

№ S/4 (3) - 2023

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ
ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОЦИАЛЬНО-ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES
AND SOCIAL SCIENCES

ЭЛЕКТРОН ЖУРНАЛ

ЭЛЕКТРОННЫЙ ЖУРНАЛ

ELECTRONIC JOURNAL

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат ҳавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Ҳашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш

ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбаҳор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психология кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодида Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Crossref DOI:

Таҳририят Crossref DOI нинг расмий аъзоси ҳисобланади ва 10.47.390 DOI префиксига эга. Ҳар бир нашр ва илмий мақолага индивидуал Crossref DOI рақами берилди.

Google Scholar

Журнал Google Scholar (Академия) да индексацияланади.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

- Аббасов Беҳзод Бахтиёрович*
1946 – 1965 ЙИЛЛАРДА ФАРҶОНА ВОДИЙСИДА ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ
ҲАМДА АҲОЛИНИ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРГА КЎЧИРИШНИНГ
БОШЛАНИШИ 10-21
- Бабалжанов Хасан Бахтиёрович*
ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ДАВРИДА ЎЗБЕКИСТОНДА ОЗИҚ-ОВҚАТ МАҲСУЛОТЛАРИ
ТАЪМИНОТИДА ТОМОРҚА ХЎЖАЛИКЛАРИНИНГ ЎРНИ 22-27
- Саидбобоева Гулзора Нематжоновна*
ГОЭЛРО РЕЖАСИ ВА УНИНГ ЎЗБЕКИСТОН ҲУДУДИДА АМАЛГА ОШИРИЛИШИ 28-36
- Rasulov Ma'murjon Foziljonovich*
O'ZBEKISTONDA XALQARO SAYYONLIKNI RIVOJLANTIRISHDA MADANIY MEROS
OBJEKTLARINING O'RNI 37-42
- Жиянбекова Шарофат Абдикахаровна*
А.С. ПУШКИН НОМИДАГИ САМАРҚАНД ВИЛОЯТИ КУТУБХОНА МАРКАЗИНИНГ ТАШКИЛ
ЭТИЛИШИ ВА ШАКЛЛАНИШИ ТАРИХИ 43-51
- Esonov Ziyodbek Yuldashevich*
FARG'ONA VODIYSI QORAQALPOQLARI HUNARMANDCHILIGI TARIXIDAN 52-58
- Фарманова Гульнара Комилевна*
ИЗ ИСТОРИИ ПЕРВЫХ АРХЕОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТ И ИССЛЕДОВАНИЙ НА
АФРАСИАБЕ 59-65
- Turaev Sherzod Gulboy ugli*
DESCRIPTION OF CHARACTERISTICS AND TYPES OF LIVESTOCK FARMING OF SURKHAN
OASIS IN B.H. KARMISHEVA RESEARCH 66-71
- Сотиболдиев Файратжон Отамирзаевич*
ИНТЕРНЕТНИНГ ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА КИРИБ КЕЛИШИ ТАРИХИ: МУАММО ВА
ЕЧИМЛАР 72-78
- Rasulov Azizkhon Mukhamadqodirovich*
ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУСТАҚИЛЛИК ДАВРИ ТАРИХИ МАНБАЛАРИНИНГ УМУМИЙ
ТАВСИФИ 79-90
- Абдуллажанова Нигорахон Турдалиевна*
БЕРУНИЙ ВА ИБН СИНО ҲАЁТИ ВА ИЛМИЙ МЕРОСИ ТАРИХШУНОСЛИГИДАН 91-95
- Дониёров Носиржон Абдухолиқ ўғли*
ЎЗБЕК ТИЛИ ВА ИМЛО СИЁСАТИДАГИ ЎЗГАРИШЛАР ТАРИХИДАН 96-102

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

- Юлдашев Обиддин, Махлиё Мамбетқулова*
ИСЛОМИЙ СУҒУРТА (ТАКАФУЛ) ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ 103-109

<i>Фозилов Умид Закирович</i> БОШҚАРУВ ХОДИМЛАРИ ФАОЛИЯТИНИ ОҚИЛОНА БАҲОЛАШ ТАШКИЛОТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИ САМАРАДОРЛИГИНИНГ АСОСИ	110-118
<i>Shoyev Davronbek Axmadjonovich</i> BOSHQARISH SIFATINI OSHIRISHDA “MENEJMENT LABORATORIYASI”NI TASHKIL QILISHNING O‘RNI	119-125
<i>Орзукулова Зумрад Абдуҳолиқ қизи</i> ТРАНСПОРТ-ЛОГИСТИКА ХИЗМАТЛАРИ САМАРАДОРЛИГИНИ ОШИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ-ИҚТИСОДИЙ МЕХАНИЗМЛАРИ	126-133
<i>Djurakulov Shoxrux, Isaxonova Mohinur</i> O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOT VA UNI TAKOMILLASHTIRISH IMKONIYATLARI	134-139
<i>Raxmatullayeva Feruza Azimovna, Sharobiddinov Ahrorbek Qosimjon o‘g‘li</i> YALPI HUDUDIY MAHSULOT SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	140-146
<i>Ёдгорова Шахноза Хайридиновна</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ВА ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ТЎҚИМАЧИЛИК САНОАТИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЖРИБАЛАРИ	147-155
<i>Qurbonov Ma‘murjon G‘ayrat o‘g‘li</i> ASOSIY ISHLAB CHIQRISH KO‘RSATKICHLARINI TAKOMILLASHTIRISH USLUBIYATI	156-166
<i>Nurullayev Hoshimjon Hamidovich</i> BUXORO VILOYATINING NOMODDIY-MADANIY MEROSONING O‘ZBEKISTON TURIZMI RIVOJLANISHIDAGI ANAMIYATI	167-172
<i>Маматов Бахадир Сафаралиевич</i> РИВОЖЛАНГАН ВА РИВОЖЛАНАЁТГАН МАМЛАКАТЛАРНИНГ ПЕНСИЯ ТАЪМИНОТИ ТИЗИМИ ТАЖРИБАЛАРИ	173-188
<i>Ғойипназаров Санжар Баходирович</i> ИНСОН КАПИТАЛИНИ РАҚАМЛИ РИВОЖЛАНТИРИШ ДРАЙВЕРЛАРИНИНГ ИНСТИТУЦИОНАЛ МОДЕЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	189-195
<i>Садинов Азиз Зиядуллаевич</i> ЧИҚИНДИ МАҲСУЛОТЛАРИНИ ҚАЙТА ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШДА ТЕХНОЛОГИК ЖАРАЁНЛАРНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	196-203
<i>Қурбонова Раҳима Жамшедовна, Мирзаева Ширин Нодировна, Хакимов Дамир</i> ИЖТИМОЙ КАПИТАЛНИ ЎЛЧАШДА ИЖТИМОЙ ТАРМОҚЛАР ВА ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИНГ РОЛИ	204-216
<i>Asatxodjayeva Shoira Shukurullayevna, Maxmudov Muxammadqodir Muzaffar o‘g‘li</i> YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA UNGA INVESTITSIYALARNI YO‘NALTIRISH ZARURIYATI	217-222

Исломов Алишер Бахтиёр ўғли
БУХГАЛТЕРИЯ АУТСОРСИНГ ХИЗМАТЛАРИНИ КЎРСАТИШДА ПРОФЕССИОНАЛЛИКНИ
ТАЪМИНЛАШ 223-229

Agzatova Nargiza Garurovna
SPECIFICS OF ETHNOGRAPHIC TOURISM AND ETHNIC TOURISM IN UZBEKISTAN 230-237

Муродова Дилноза Чориевна
ТИЖОРАТ БАНКЛАРИНИНГ ФАОЛИЯТИНИ ТАРТИБГА СОЛИШ БЎЙИЧА ХОРИЖ
ТАЖРИБАСИ ВА УНИНГ АМАЛИЙ АҲАМИЯТИ 238-245

Khodjaeva Shodiyabonu Abitdjanovna
QISHLOQ XO'JALIGIDA AGROMARKETING TIZIMINING AHAMIYATI VA UNING
FUNKSIYALARI 246-250

09.00.00 - ФАЛСАФА ФАНЛАРИ

Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна
МИЛЛИЙ ВА УМУМИНСОНИЙ МАДАНИЯТ ТИЗИМИДА МАҚОМ САНЪАТИНИНГ
ЎРНИ 251-259

Ibroximov Sarvar Mo'yudinjon o'g'li
IJTIMOIY-GUMANITAR VA MUTAXASSISLIK FANLARNI INNOVATSION PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR ASOSIDA O'QITISH ORQALI TALABALARDA FUQAROLIK POZITSIYASINI
TAKOMILLASHTIRISH 260-265

Yuldashev Ibroxim To'uchiyevich
MOVAROUNNAHR VA XUROSONDA MINIATYURA SAN'ATINING ADABIYOT BILAN O'ZARO
UYG'UNLIGI VA G'OYAVIY ESTETIK VA AXLOQIY TASAVVURLARINING
MUSHTARAKLIGI 266-271

Khamdamova Sitora Safarovna
MARKAZIY OSIYO XALQLARI TARIXIY TARAQQIYOTIDA KROSS-MADANIYATINING O'ZIGA
XOSLIGI 272-277

Абдуллаев Джасур Абдиваит ўғли
ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ КЛАССИФИКАЦИИ КАЧЕСТВ СОВЕРШЕННОГО
ЧЕЛОВЕКА 278-283

10.00.00 - ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ

Xasanov Akbarjon Abdurashidovich
O'ZBEK TILSHUNOSLIGIDA MILLIY KONSEPTOSFERANI VOQELANTIRUVCHI LINGVISTIK
BIRLIKLAR BO'YICHA AMALGA OSHIRILGAN TADQIQOTLAR 284-292

Qurbonova Muharram Jurabekovna
XURSHID DAVRON SHE'RIYATINING TIL XUSUSIYATLARI 293-297

Сафарова Замира Рустамовна
ИНГЛИЗЧА ФРАЗЕОЛОГИЗМЛАР ТАРКИБИДАГИ ИНСОН НОМЛАРИНИНГ ЭТИМОЛОГИК
ТАСНИФИ 298-304

<i>Gubaydullin Artur Faridovich</i> THE NUANCES OF HUMOR TRANSLATION IN TERRY PRATCHETT'S 'GOOD OMENS'	305-313
<i>Tuxtayeva Dildora Zokirovna, Baxtiyorova Malikabonu Shavkat qizi</i> ETEL LILIAN VOYNICHNING “SO’NA” ASARIDA BOSH QAHRAMONLAR DINAMIKASI ...	314-318
<i>Seytnazarova Injayim Erjanovna</i> TILEWBERGAN JUMAMURATOV ASARLARIDA UNDA LMALARNING USLUBIY QO’LLANILISHI	319-325
<i>Асадова Дилбархон</i> ЎРХОН ПАМУҚНИНГ “ҚОРА КИТОБ” РОМАНИДА “ЎЗЛИКНИ ИЗЛАШ” МОТИВИ	326-342
<i>Khusanov Eldor Davlat o’g’li</i> BUYUK BRITANIYA VA AMERIKA INGLIZ SHEVALARINING O’XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	343-348

12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР

<i>Утемуратов Махмут Ажимуратович</i> ЖАМИЯТДА ҲУҚУҚИЙ ОНГ ВА ҲУҚУҚИЙ МАДАНИЯТНИ ЮКСАЛТИРИШ – ҲУҚУҚИЙ ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ БАРПО ЭТИШНИНГ МУҲИМ ОМИЛИ	349-355
<i>Шымбергенова Улзада</i> ТЕРГОВ ҲАРАКАТЛАРИДА ВОЯГА ЕТМАНЛАРНИНГ ҲУҚУҚ ВА МАНФААТЛАРИНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШДА ПЕДАГОГ (ПСИХОЛОГ)НИНГ РОЛИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ	356-362
<i>Полвонов Нажмиддин Аслиддинович</i> ЖИНОЯТ ПРОЦЕССИДА МОЛ-МУЛКНИ МУСОДАРА ҚИЛИШ МАҚСАДИ ВА УНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ ТАҲЛИЛИ	363-372
<i>Мирзаев Шухрат Шавкатович</i> КАТЕГОРИЯ «ДЕЙСТВИЕ ПРАВА»: ПОНЯТИЕ, СУЩНОСТЬ И ПРЕДЕЛЫ	373-382
<i>Муҳаммадиев Сарвар Асқар ўғли</i> “ЖИНОЯТ НАТИЖАСИДА ЕТКАЗИЛГАН ЗАРАРНИ УНДИРИШДА РАҚАМЛАШТИРИШ ИМКОНИАТЛАРИДАН САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ МАСАЛАЛАРИ”	383-392
<i>Махмудов Суннат Азим ўғли</i> ЖИНОЯТ ИШИНИ ТУГАТИШ АСОСИ СИФАТИДА ЯРАШУВ ВА ХУСУСИЙ АЙБЛОВНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ	393-399

13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ

<i>Farrux Axmedov</i> XALQARO TAJRIBALAR ASOSIDA KURASHNI RIVOJLANTIRISH	400-409
<i>Музафарова Саодат Хайдаровна</i> ЎРТА АСРЛАР ШАРҚ АЛЛОМАЛАРИ МАЪНАВИЙ МЕРОСИДА МУСИҚА ВА УНИНГ ЭСТЕТИК АҲАМИЯТИ	410-415

<i>Xaydarova Iroda Nizomiddinovna</i> BO'LAJAK INGLIZ TILI O'QITUVCHILARI TALAFFUZINI TAKOMILLASHTIRISH NUQTAYI NAZARIDAN 2020-2021 O'QUV YILI FAN DASTURLARI VA MATERIALLARI TAHLILI ...	416-421
<i>Шукурова Нафиса Алишеровна</i> ЗАМОНАВИЙ ВОЛЕЙБОЛГА ХОС ҲИМОЯ ҲАРАКАТЛАРИНИ МОДЕЛЛАШТИРИЛГАН ТАРТИБДА ШАКЛЛАНТИРИШ	422-427
<i>Nigmanov Bori Botirovich</i> FUTBOLCHILARNI TAKTIK TAYYORLASHDA HARAKATLI O'YINLARNING AHAMIYATI	428-433
<i>Муродова Дурдона Раимжон қизи</i> БЎЛАЖАК МУСИҚА ТАЪЛИМИ ЎҚИТУВЧИЛАРИНИНГ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК КОМПЕТЕНТЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ ИННОВАЦИОН ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ	434-438
<i>Axmedov Alisher Nosir o'g'li</i> ANSAMBL BILAN ISHLASH METODLARI VA TAMOYILLARI	439-447
<i>Saparboyeva Dilshoda Sobir qizi</i> BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INSON QADRINI ULUG'LASH MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH MEKANIZMLARI	448-452
<i>Mansurbekova Feruza Gayratovna</i> BOLALAR XORLARI BILAN ISHLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	453-456
<i>Xodjayev Bolta Qurbonovich, Xojiyeva Matluba Shukurovna</i> O'QITUVCHI MEHNATNI ILMIIY ASOSDA TASHKIL ETISH YO'LLARI	457-465
<i>Atamuratova Munira</i> O'ZBEK GURUHLARIDA INGLIZ TILINI XORIJIY TIL SIFATIDA O'QITISHDA MADANIY ASPEKTDAN FOYDALANISHGA OID ZAMONAVIY YONDASHUVLAR VA INTERFAOL METODLAR TAVSIFI	466-471
<i>Нурилло Эминов</i> ХОРАЗМ ДОСТОНЛАРИНИНГ МОҲИР ИЖРОЧИСИ ОТАХОН МАТЁҚУБОВНИНГ ИЖОДИГА БИР НАЗАР	472-476

07.00.00-Тарих фанлари

Аббасов Бехзод Бахтиёрович,
Тарих фанлари бўйича фалсафа доктори,
Наманган Муҳандислик-Қурилиш институти
Tel: +998935611062. E-mail: hitman_7707@mail.ru

1946 – 1965 ЙИЛЛАРДА ФАРҒОНА ВОДИЙСИДА ИРРИГАЦИЯ ВА МЕЛИОРАЦИЯ ИШЛАРИ ҲАМДА АҲОЛИНИ ЯНГИ ЎЗЛАШТИРИЛГАН ЕРЛАРГА КЎЧИРИШНИНГ БОШЛАНИШИ

Аннотация. Мақолада ЎзССРнинг урушдан кейинги йиллардаги қишлоқ хўжалиги ривожланишининг муаммолари ёритилган. Совет раҳбарияти Республика ҳукумати олдида пахтачиликни ривожлантиришнинг келгусидаги режаларини белгилаб берди. Натижада қишлоқ хўжалиги, биринчи навбатда пахтачилик Республика иқтисодиётида устувор аҳамият касб этди ва Ўзбекистон ССРни келгусидаги ижтимоий-иқтисодий ривожланишида негатив оқибатларнинг келиб чиқишига сабаб бўлди.

Калит сўзлар: Ўзбекистон ССР, иқтисодиёт, қишлоқ хўжалиги, пахтачилик, мелиоратсия, ижтимоий-иқтисодий ривожланиш, саноат.

Бехзод Бахтиёрович Аббасов,
доктор философии по историческим наукам (PhD),
Наманганский инженерно-строительный институт

В 1946 – 1965 ГГ. НАЧАЛО ОРОШЕНИЯ И РЕКУРАЦИОННЫХ РАБОТ В ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЕ И ПЕРЕСЕЛЕНИЕ НАСЕЛЕНИЯ НА ВНОВОСЪЕМНЫЕ ЗЕМЛИ

Аннотация. В статье изучены проблемы развития сельского хозяйства УзССР в послевоенные годы. Советское руководство поставило перед правительством республики задачу дальнейшего развития хлопководства. В результате сельское хозяйство, в первую очередь хлопководство стало приобретать приоритетное значение в экономике республики, что стало причиной для возникновения в дальнейшем негативной тенденции в социально-экономическом развитии Узбекской ССР в целом.

Ключевые слова: Узбекская ССР, экономика, сельское хозяйство, хлопководство, мелиорация, социально-экономическое развитие, промышленность.

Behzod Baxtiyorovich Abbasov,
Doctor of philosophy on historical science,
Namangan Institute of Engineering and construction.

THE BEGINNING OF IRRIGATION AND RECREATION WORKS AND THE MOVEMENT OF THE POPULATION TO NEWLY ADOPTED LANDS IN THE FERGANA VALLEY IN THE YEARS 1946-1965

Abstract. The article studies the problems agricultural development of the Uzbek SSR in postwar years. The Soviet leadership entrusted the government of the republic with the task to further develop the cotton

production. As a result, agriculture, primarily cotton growing, became a priority in the economy of the republic, which resulted the emergence of a further negative trend in the social and economic development of the Uzbek SSR as a whole.

Key words: Uzbek SSR, economy, agriculture, cotton growing, land reclamation, socio-economic development, industry.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SP1342V3SI4Y2023N01>

Долзарблиги. Фарғона водийсида ирригация ва мелиорациянинг урушдан кейинги йиллардаги ривожланиши ва аҳолини янги ўзлаштирилган ерларга кўчириш муаммолари мақоланинг асосий ғоясини ташкил этади. Совет раҳбарияти Республика ҳукумати олдига пахтачиликни ривожлантиришнинг келгусидаги режаларини белгилаб берди. Пахтачилик Республика иқтисодиётида устувор аҳамият касб этди ва Ўзбекистон ССРни келгусидаги ижтимоий-иқтисодий ривожланишида негатив оқибатларнинг келиб чиқишига сабаб бўлди.

Методлари. Ушбу мақола қиёсий таҳлил, тарихийлик, илмийлик, узвийлик каби методларга таянилган ҳолда ёзилиб, унда пахтачилик Республика иқтисодиётида устувор аҳамият касб этгани ўрганилган.

Тадқиқот натижалари. Иккинчи жаҳон уруши арафасида Катта Фарғона каналининг қурилиши, Сариксув каби йирик коллекторларнинг ишга тушиши ҳамда “Охунбобоев” каналининг кенгайтирилиши қишлоқ хўжалигини комплекс усулда янада ривожлантириш учун зарур бўлган иқтисодий имкониятларни яратди.

Фашизмга қарши уруш даврининг қийинчиликларига қарамасдан, Фарғона водийсида ирригация ва янги ерларни ўзлаштириш ишлари олиб борилган. Мазкур даврда Фарғона водийси сув хўжалигида амалга оширилган ишлар, асосан, гидроиншоотларни анъанавий ҳашар йўли билан барпо этиш ва асосий эътиборни экин майдонларини кўпайтиришга қаратилган эди. Натижада, 1941–1945 йилларда Фарғона водийси областларида жами 96000 гектар янги ерлар ўзлаштирилди [1. 34]. Лекин, ўз ўрнида шуни ҳам таъкидлаш жоизки, Марказий Фарғона ерларини уруш давридаги суғориш ва ўзлаштиришга асосан 1943 йилнинг бошларида киришилган эди. Ушбу даврда барпо этилган гидроиншоотлар қурилиш материаллари ва мутахассисларнинг етишмаслиги туфайли улар маҳаллий материаллардан содда, вақтинчалик, яъни ярим инженерлик типда қурилган эди.

Уруш йилларида бутун Республикада бўлгани сингари, Фарғона водийси сув хўжалигида ҳам мавжуд суғориладиган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, коллектор, ариқ ва зовурларни тозалаш, таъмирлаш ҳамда деҳқончиликда агротехник қоидаларга амал қилинмаганлиги туфайли, яъни алмашлаб экиш жорий этилмаганлиги учун деҳқончилик қилинадиган ерларнинг шўрланиш ва ботқоқлашиш жараёни тезлашди [2. 180].

Иккинчи Жаҳон урушидан кейинги дастлабки йилларда Фарғона водийсининг Республика қишлоқ хўжалигидаги ўрнини таҳлил қилиш шундан далолат берадики, мазкур минтақа иқтисодиётининг ривожланишини белгилаб берадиган асосий омиллардан бири – бу пахта етиштиришни тез суръатлар билан ошириш эди. Совет ҳукумати томонидан қўйилган режага кўра, 1946 йилда Наманган областида 78 минг га, Фарғона областида 108 минг га, Андижон областида эса 112 минг га ер майдонида пахта етиштириш белгиланган эди. Мазкур областларда ҳар гектардан олинадиган ҳосил эса

Республика бўйича (Тошкент области билан бир қаторда) энг юқори кўрсаткични, яъни мос равишда 16 ц, 16,6 ц ва 17,6 ц ни ташкил қилиши керак эди [2. 249].

Бу каби режа топшириқлари кейинчалик барқарор тенденцияга эга бўлиб, нафақат пахта ҳосилдорлигини ошириш, балки пахта экин майдонларини ҳам кенгайтириш вазифалари қўйилди. Масалан, кейинги 1947 йилги режа бўйича Фарғона водийси областлари олдига қўйидаги вазифалар қўйилган эди:

Ўзбекистон ССР олдига 1947 йил учун аввалги йилга нисбатан пахта еиштиришни 100 000 гектарга кўпайтириш белгиланган эди, лекин сал вақт ўтгандан кейин Ўзбекистон КП (б) Марказий Комитетининг март пленумида (1947) областлар олдига қўйилган пахта ҳосилдорлиги бўйича режа “минимал давлат вазифалари” бўлганлиги сабабли, Фарғона водийси областлари партия ва совет ташкилотлари, колхоз ҳамда совхозларининг ташаббусига кўра ҳосилдорликни Андижон области бўйича 23,5, Фарғона области бўйича 18, Наманган области бўйича эса 20 центнерга етказиш белгилаб қўйилди. Умуман олганда, мазкур йилда Фарғона водийси областлари пахта хом-ашёсини етиштиришни 700 минг тоннага етказишлари керак эди [3. 273].

Совет ҳукумати мазкур масалага урушдан кейинги йиллардаги қийинчиликлар, шунингдек, Республиканинг ер-сув ва демографик ресурсларини инобатга олмаган ҳолда ёндашган. Режа топшириқларининг муттасил ортиб бориши, Республика, шу жумладан, Фарғона водийси областларининг иқтисодий-ижтимоий ривожланишига салбий таъсир кўрсатди. Шу билан бирга, пахта экин майдонларини кенгайтириш водийда янги ерларни жадал суръатлар билан ўзлаштириш каби вазифани ҳам талаб этар эди.

Марказий Фарғона чўлида, шунингдек, водийнинг бошқа ҳудудларида ҳали ўзлаштирилмаган кўриқ ва бўз ерлар мавжуд бўлиб, бу, албатта, ҳали фойдаланилмаётган улкан иқтисодий имконият эди. Шунинг учун 1947 йилда Ўзбекистон ССР бўйича 260,7 минг га ер майдонини ўзлаштириш режалаштирилди. Республика областлари бўйича янги ерларни ўзлаштириш қўйидаги ҳажмда белгиланди: Сурхондарё областда – 10,4 минг, Наманган областида – 15,3 минг, Фарғона областида – 20,3 минг, Қашқадарё областида – 21 минг, Самарқанд областида – 21,7 минг, Бухоро областида – 23,2 минг, Хоразм областида – 30 минг, Андижон областида – 33 минг, Қорақалпоғистонда – 38,9 минг, Тошкент областида эса 46,9 минг га [3. 278].

Янги ерларни ўзлаштиришга Ўзбекистон ССР, шу жумладан, Фарғона водийси областларида Иккинчи жаҳон уруши тугаши билан киришилган ва ушбу жараённи янада тез суръатлар билан амалга ошириш айнан юқорида кўрсатилган Ўзбекистон Компартиясининг Пленумида катта эътибор берилди.

Мазкур анжуманда ушбу масалада янги кўриқ ва бўз ерларда амалга оширилаётган ишларда жуда кўп камчиликлар мавжудлиги эътироф қилинган эди. Ушбу камчиликлар қаторида ташландиқ (перелог) ерларни ўзлаштириш муаммоси ҳам бор эди. Ушбу кўриқ ва бўз ерларга кўчирилган колхозчилар ҳамда сафарбар қилинган бригадалар учун ишда ва маиший турмушда зарур бўлган шарт-шароитлар йўқ эди. Улар уй-жой, хўжалик бинолари, зарур бўлган қишлоқ хўжалик қуроли ва ишчи ҳайвон билан таъминланмади ҳамда маданий-маиший шароитлар яратилмади, шунингдек, йўл қурилиши ўлда-жўлда тарзда олиб борилган.

Давлат томонидан кўчирилган хўжаликларга берилган имтиёзлар ва моддий ресурслари унумли фойдаланилмаган. Натижада, йўл қўйилган ушбу камчиликлар оқибатида суғориладиган янги ерларни ўзлаштиришда зарур бўлган натижага эришилмади, шунингдек, янги колхозларни ташкил қилиш учун асос бўлиб хизмат қилиши керак бўлган кўчма бригадалар кўп одамларнинг ишдан бўшаб кетганлари сабабли тезда тарқаб кетган эди.

Қўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш жараёнидаги бу каби камчиликлар айниқса Андижон ва Наманган областларида кўп бўлганлиги сабабли, Республика сиёсий раҳбарияти томонидан мазкур областлар раҳбарияти қаттиқ танқидга учради ва улардан тезда мавжуд камчиликларни бартараф қилиш талаб қилинди [3. 278].

Урушдан кейинги дастлабки йилларда Марказий Фарғонадаги кўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш ҳамда янги колхозларни ташкил қилиш жараёнида ирригация ва мелиорация ишларини ташкил қилиш, ушбу соҳани жадал суръатда ривожлантириш, янги ирригация объектларини қуриш муҳим аҳамиятга эга эди. Шунинг учун совет ҳукумати ва Республика раҳбарияти бу каби ишларга кам аҳамият берилаётганини, урушдан аввалги йилларда ҳашар йўли билан ташкил қилинган каналлар қурилиши тажрибаси унутилганини кескин танқид қилди. Ирригация-мелиорация ишларига водий областлари раҳбарлари томонидан кам эътибор берилиши оқибатида давлат томонидан ажратилган маблағнинг ярми ҳам ўзлаштирилмаган. Ушбу ҳолат нафақат Фарғона водийси областлари, балки бутун Республикага ҳам тааллуқли эди.

Ирригация ва мелиорация ишларининг бажарилиши нафақат сув танқис районлардаги вазият, шу билан бирга янги ўзлаштирилаётган ерлардаги ҳосилдорликни кўтаришга кучли туртки бўлар эди. Ушбу пленум янги ирригация қурилишига аввал қурилган ирригация объектларидан унумли фойдаланишни қарши қўйиш бўйича бўлган ҳар қандай уринишларнинг ўта зарарли эканлигини таъкидлаган ҳолда, ушбу масалалар бир вақтнинг ўзида ечилиши муҳимлигини уқтиради.

Шунинг учун Республика раҳбарияти областлар олдига сув танқислиги муаммосини ечишда районларнинг шароитидан келиб чиқишни тавсия қилади. Масалан, сув таъминоти яхши бўлган ва ирригация тизими ривожланган районлар сувдан тўғри ва унумли фойдаланиши натижасида янги ерларни ўзлаштириш имконияти яратилади. Ирригация тизими яхши ривожланмаган ва сув танқис бўлган районлар учун эса асосий вазифа бу янги ирригация объектларини кенг миқёсда қуришни ташкил қилиш, сув танқислигини бартараф қилиш ва шу орқали янги суғориладиган ерларни ўзлаштиришни кенгайтириш учун шароит яратиш керак эди [3. 279].

Шунинг учун янги ерларни ўзлаштириш ва аҳолини ушбу ерларга кўчиришни унумли ташкил қилишда кенг миқёсда янги ирригация объектларини қуриш муҳим вазифа сифатида белгиланди. Мазкур жараён ирригация ривожига тўсиқ бўлмасдан, балки пахтачиликни янада ривожлантиришга хизмат қилиши зарур бўлган.

Бу каби вазифаларни амалга ошириш учун Ўзбекистон сиёсий раҳбарияти Республика ҳукумати, областлар раҳбарияти олдига қуйидаги вазифалар қўйилди:

– СССР ҳукуматининг 1946 йил 2 февралдаги қарорига кўра, мазкур йилда Республикада янги ирригация қурилишини муддатидан олдин бажаришни таъминлаш ва шу асосда 230 минг гектар суғориладиган ерни ўзлаштириш;

– 1947 йилда Каттакўрғон сув омборининг сиғимини 200 млн куб. м га ва 1948 йилда эса унинг лойиҳа сиғимида кўрсатилганидек 650 млн куб. м га етказиш бўйича қурилиш ишларини якунлаш;

– 1947 йилда Ўртатўқай сув омборидаги асосий ишларни бажариш ва кейинги йилда унинг қурилишини тўла якунлаш;

– 1947 йилда Шимолий Тошкент, Жун, Дюшамбинка-Қоратоғ, Тошкент каналларидаги, Сариқкўрғон гидротехник узелидаги қурилиш ишларини якунлаш, шунингдек, “Охунбобоев” каналидаги ишларни бошлаб юбориш [3. 279].

Шундай қилиб, 1947–1948 йилларда совет ҳукумати ва Ўзбекистон ССР раҳбарияти томонидан Республикада бу каби кенг кўламдаги янги ирригация қурилишининг олиб борилиши нафақат ирригация иншоотларини ривожлантиришга, балки суғориладиган янги ерларни ўзлаштириш учун ҳам катта замин яратиши керак эди. Шу асосда пахта етиштиришни жадал суръатлар билан ривожлантириш, совет давлати саноати ҳамда Россия, Украина ва Белоруссия каби совет Республикаларининг тўқимачилик корхоналарини пахта хом-ашёси билан таъминлаш совет ҳукумати ҳамда Республика раҳбарияти олдида турган долзарб вазифалардан бири бўлди. Ушбу мақсадда СССР ва Республика ҳукуматлари томонидан Ўзбекистон ССРда трактор паркни кескин ошириш, пахтачиликни комплекс механизациялаш, янги ерларни суғориш ва ўзлаштириш учун катта маблағ ва минерал ўғитлар ажратилди.

Мазкур вазифаларни бажаришда аҳолини янги ўзлаштирилган ерларга кўчириш, янги қишлоқ колхоз ва совхозларни ташкил қилиш ушбу сиёсатнинг таркибий ва муҳим жиҳатларидан бири бўлди.

Марказий Фарғона ерларини ўзлаштириш бўйича Фарғона водийсида улкан ишлар амалга оширилган. XX асрнинг 30 йилларидан бошлаб янги ерларни суғориш, мелиорация ва мавжуд ирригацион тизимларини яхшилаш соҳасида бир қанча амалий тадбирлар бажарилган. Мазкур даврда катта Фарғона, Шимолий ва Жанубий Фарғона, “Охунбобоев” канали ҳамда бошқа сув иншоотлари қурилган. 200 минг гектар ерни қамраб оладиган Сариқ сув йирик қуриш системаси, Қорақалпоқ ва бошқа коллектор дренаж тизимлари бунёд этилган. Кўп сонли суғориш иншоотларининг қурилиши натижасида Фарғона, Андижон ва Наманган областларида сув захираларидан фойдаланишни яхшилаш, айниқса, серсув Норин дарёсининг сувидан фойдаланиш имкониятини берди [4. 170].

Ушбу сиёсатнинг мантиқий давоми сифатида совет ҳукумати ва Республика раҳбариятлари томонидан бешинчи беш йиллик (1951–1955 йй.) режаси ҳамда 1952 йилда бўлиб ўтган ЎзКП(б)нинг IX съезди резолюцияларида Фарғона водийсидаги суғориладиган ерлар майдонини кенгайтириш ва кўриқ ерларни ўзлаштириш долзарб масалалар сифатида қайд этилди.

Янги ерлардан самарали фойдаланиш ва суғорма деҳқончиликни янада ривожлантириш вазифалари КПСС XIX съезди СССР халқ хўжалигини янада ривожлантириш бўйича 1951–1955 йилларга мўлжалланган Директиваларда ҳам белгилаб берилди. Ушбу съезд резолюцияларида Сирдарё, Зарафшон ва Қашқадарё дарёлари ҳавзалари, Марказий Фарғона каби районларда суғориш тизимларини қуриш ишлари давом эттирилиши уқтирилган [4. 170].

Бу каби ишларнинг амалга оширилиши, яъни ирригация тизимининг кенгайтилиши ўз навбатида янги ерларни ўзлаштириш ва уларни қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига жалб қилиш имкониятини берди. Натижада, Марказий Фарғонада кўп миқдорда бўш ётган ҳосилдор қўриқ ва бўз ерлардан фойдаланиш имконияти яратилди. Ушбу ерларни тезроқ фойдаланишга киритиш мақсадида Андижон, Наманган ва Фарғона областларининг колхозчилари ҳукуматга “бу ерларда суғориш ишларини амалга ошириш учун колхозларнинг бўлинмас фондлари маблағи ҳисобига бажариш учун мурожаат қилдилар”. Шу мақсадда 1953 йилда “Ферганводстрой” қурилиш трести, областларда эса янги ерларни суғориш ишларини колхозларнинг бўлинмас фондлари маблағлари ҳисобига бажарувчи қурилиш монтаж идоралари ташкил этилган.

Ўз ўрнида шуни таъкидлаш жоизки, СССР ҳукуматининг қарорига мувофиқ, янги ўзлаштирилаётган ерларда турар жойлар ва ишлаб чиқариш биноларини қуриш учун сарфланадиган маблағлар, шунингдек, ер қазувчи механизмлар, экскаваторлар, автотранспорт ва бошқа жиҳозлар билан “Ферганводстрой” қурилиш трестини таъминлаш давлат бюджети ҳисобига бажарилди. Натижада, ушбу ташкилот турли маблағ ва ускуналар билан ҳам тўлиқ таъминланди.

Фарғона водийсида янги ерларни ўзлаштириш ҳамда ирригация-мелиорация ишларини янада жадаллаштириш мақсадида аввалги йилларда қабул қилинган қарорларга қўшимча бошқа янги қарорлар қабул қилинган. СССР Министрлар Совети 1952 йил 2 сентябрда “Пахтачиликни келгусида ривожлантириш учун ЎзССРнинг Андижон, Наманган ва Фарғона областларидаги ерларни суғориш ва ўзлаштириш тўғрисида”ги қарорни қабул қилди [5. 14]. Навбатдаги бу каби норматив ҳужжатлардан бири – бу КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг “Ўзбекистон ССРда 1954–1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш ҳақида”ги қарори бўлиб, унда Фарғона водийсида 142 минг га, шу жумладан, 116 минг гектар экин майдонни Марказий Фарғонада ўзлаштириш ва суғориш кўзда тутилган эди. Ушбу майдоннинг 50 минг гектари эса Наманган областининг зиммасига тушган эди. Ушбу миқдор Наманган областининг (XX аср 50-йиллар ўрталари) колхоз ва совхозларида экиладиган майдоннинг учдан бир қисмига тенг эди [6. 2].

Наманган областининг янги ўзлаштирилиши назарда тутилган ерлар Дамкўл, Оққум, Момохон, Аччиқкўл, Найман ва Бўз массивларида жойлашган эди. Ушбу ерлар ўзлаштирилгандан сўнг XX аср 50-йилларнинг иккинчи ярмида ҳар бири 1,5-1,6 минг гектардан ер майдонга эга бўлган 30 тадан ортиқ колхозлар ташкил қилинган. Янги ўзлаштирилган ерларда 30 минг га ерга пахта экилган [5. 3].

Умуман Фарғона водийси қишлоқ хўжалигининг кейинги ривожланиши ҳам ўхшаш бўлиб, уни Андижон области мисолида ҳам кузатиш мумкин. Масалан, ушбу областда пахта экин майдонлари 1955 йилдан 1965 йилгача 31,7 минг гектарга кўпайди ва 1965 йилга келиб 179,6 минг гектарни ташкил этди [7. 331-332].

XX аср 50-йилларнинг ўрталарида Фарғона водийсининг айрим районлари ва аксарият колхозларида пахта майдони умумий экин майдонининг 80 фоиздан кўпроғини ташкил қилган. Масалан, Андижон области районларига 1957-1960 йилларда пахта экиладиган майдонларни 7,7 минг гектарга кенгайтириш, ялпи пахта ҳосилини эса 84,1 минг тоннага етказиш мажбурияти юклатилган эди [8. 32]. Ушбу вазифани ҳал этишда алмашлаб экишга ҳам эътибор бериш зарурлиги таъкидланди. Шунингдек,

колхозлар хўжаликнинг бошқа соҳалари, хусусан, чорвачиликни ривожлантиришга ҳам эътибор беришлари керак бўлган. Республика раҳбариятининг фикрига кўра, мазкур вазифани амалга ошириш учун янги ерларни ўзлаштириш лозим эди.

1950 йилларнинг ўрталарига келиб Фарғона водийси колхозлари етарли миқдорда ишлаб чиқариш ва пул маблағларининг ижтимоий фондларини тўплаган эди. Масалан, Наманган областдаги колхозларда 1956 йилнинг 1 январига келиб 270 минг рубл пул мавжуд бўлиб, ушбу маблағни сувга муҳтож бўлган колхозлар хўжалигини кенгайтириш, шунингдек чўл минтақасидаги ерларни ўзлаштириш орқали пахтачиликни янада ривожлантириш учун сарфланиши белгилаб берилди [6. 4].

Марказий Фарғона ерларини ўзлаштиришдан нафақат Республика иқтисодиёти, балки Фарғона водийсининг колхозлари ҳам манфаатдор бўлган. Чунки, бу билан пахта майдонлари кенгайиши билан бир қаторда, алмашлаб экиш учун ҳам янги имкониятлар яратилган. Сув хўжалиги қурилишида амалга оширилган ишлар эса янги ташкил қилинган хўжаликларни сув билан таъминлаш, Марказий Фарғона зонасида экилган ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилашга хизмат қилган ва шу билан пахтачининг ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларининг ҳосилдорлигини оширишга имконият туғдирган.

СССР Министрлар Совети ва КПСС МКнинг 1954 йил 9 февралдаги “ЎзССРда 1954-1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш тўғрисида” [6. 3] ги қарорида Фарғона водийси областларида 142 минг гектар, шундан Марказий Фарғонада 116 минг гектар ерни ўзлаштириш ва суғориш кўзда тутилди. Жумладан, Бўз тумани бўйича 1950 йилдан 1954 йилгача 2803 гектар ер ўзлаштирилди, 1953-1958 йилларда эса 2960 гектар ер ўзлаштирилди [4. 173].

Марказий Фарғонада 1954 йилдан 1960 йилгача 23 100 гектар, 1960 йилдан 1965 йилгача эса 17400 гектар дан кўпроқ янги ер ўзлаштирди [4. 173]. Ўзлаштирилган ерларда пахтачиликка ихтисослашган Бўз, Ёзёвон ва Задарё (ҳозирги Мингбулоқ) туманлари ташкил этилди.

Янги ерларни ўзлаштириш ва суғориладиган майдонларни кенгайтириш ҳисобига Ўзбекистон ССРда қишлоқ хўжалигини ривожлантириш аввалги йиллардаги каби 1950 йилларнинг иккинчи ярми ва 1960 йиллар учун ҳам характерли тенденция бўлиб қолаверди. Ўзбекистон Компартияси МКнинг сентябрь (1956 й.) Пленумида КПСС МК ва СССР Министрлар Советининг 1956 йил 6 августда қабул қилинган “Ўзбекистон ва Қозоғистон ССРда пахта етиштиришни кўпайтириш учун Мирзачўлнинг қўриқ ерларини суғориш ва ўзлаштириш ҳақида” ги қарорини бажариш юзасидан Республика партия ташкилотининг вазифалари белгилаб берилган эди [3. 772].

Таъкидлаш жоизки, Республикада пахта етиштиришнинг ялпи салмоғи йилдан-йил ошиб борса-да, 1951-1955 йилларда ҳосилдорлик кўтарилмади, аксинча, пасайиш ҳоллари кузатилди. Агар 1950-1953 йилларда ҳар га ердан 21,1 цдан ҳосил олинган бўлса, 1954 йилда эса у 20,1 цни, 1955 йилда эса 18,9 цни ташкил қилди, холос. Натижада эса ялпи ҳосил ҳам камайди. 1955 йилда ўтган йилдагидан 200 минг т. кам пахта тайёрланди [9. 224].

Андижон областидаги пахта экин майдонлари 1954 йилда 164,7 минг гектарга етказилди (1953 йилда 150 минг гектарни ташкил қилган эди). Пахта ҳосили 1953 йилда 24 цни ташкил қилган бўлса, 1954 йилда эса гектардан ўртача 28,5 цгача ҳосил олинди. Беш йил ичида вилоятда 48 минг гектар янги ерлар қишлоқ хўжалиги истеъмолига

киритилди, унинг 32 минг гектар суғориладиган ерлар ва 16 минг гектар суғориш тизимида фойдаланилмайдиган ерлардан иборат бўлди. Фақатгина 1954 йилнинг ўзида областда 15,9 минг гектар янги ер ўзлаштирилди [4. 205-206].

1956 йилда Республикада ҳаммаси бўлиб 2,7 миллион гектар суғориладиган ер майдони мавжуд эди. Лекин, шунга қарамасдан, совет ҳукумати суғориладиган экин майдонларини янги ерларни ўзлаштириш ҳисобига янада кўпайтириш талаб қилди. Совет ҳукуматининг юқорида кўрсатиб ўтилган қарорига кўра, 1964 йилгача келиб Мирзачўлнинг ўзида Ўзбекистон ССР олдига 300 минг гектар ерни ўзлаштириш вазифаси қўйилди [3. 773].

Ушбу режани амалга ошириш учун яқин 5-6 йил ичида Республика ҳудудида улкан гидротехник иншоотлар – Марказий ва Жанубий Мирзачўл каналларини қуриш, шунингдек, “Киров” номидаги Шимолий Мирзачўл каналини кенгайтириш каби йирик лойиҳалар амалга оширилиши керак эди. Шунингдек, қуввати 40 минг кВт бўлган Мирзачўл гидроэлектростанцияси, Сирдарё станциясидан то Жиззах шахригача узунлиги 60 км бўлган темир йўлни қуриш ҳам режалаштирилган эди. Шунингдек, 23 та пахтачилик совхозлари, 23 та пахта тозалаш заводлари, йўллар қуриш, алоқа воситаларини ўрнатиш каби ишлар амалга ошириш ушбу қарорда кўрсатилган эди [3. 774].

Таъкидлаш жоизки, “Ўзбекистон ССР ва Қозоғистон ССРда пахта етиштиришни кўпайтириш учун Мирзачўлнинг қўриқ ерларини суғориш ва ўзлаштириш ҳақида”ги қарор қабул қилинганига қадар Республика, шу жумладан, Фарғона водийсида бир қатор кўзга кўринарли ишлар бажарилган эди. Масалан, Республика бўйича 1954 йилдан бошлаб ирригацияни ривожлантириш учун катта ишлар амалга оширилиб, капитал қуйилмалар йилига 82 миллион рублдан 331 миллион рублгача ошиб, тўрт йил давомида 1 миллиард рублдан кўп бўлди [3. 827].

1953 йилдан то 1957 йил 1 июлга қадар бўлган вақтда “Ферганводстрой” қурилиш трести Марказий Фарғонанинг чўл зоналарини суғориш ва қуриштириш мақсадида сув хўжалиги қурилиши бўйича бир қанча ишларни олиб борди. Давлат бюджети ҳисобидан кўп миқдорда турар-жойлар, таъмирлаш ташкилотлари, бетон заводлари, автобазалар, гаражлар, ёғочни қайта ишлайдиган заводлар ва бошқа ёрдамчи ташкилотлар қурилди [6. 5].

Мазкур даврда 20 минг квадрат метр ҳажмдаги турар жойлар битказилиб қурувчилар учун фойдаланишга топширилди. 58 минг га майдондаги қўриқ ва бўз ерларнинг ирригация мелиоратив ҳолатини яхшилаш учун иш бошланган эди. 44 минг гектар майдондаги ернинг ирригацион-мелиоратив тайёргарлиги тўлалигича тугатилди, 14 минг гектар майдонда капитал планировка ўтказилди [6. 6].

Шунингдек, сув хўжалиги қурилишидан ташқари бошқа ишлар, жумладан экин ер майдонларини планировка қилиш, магистрал автомобил йўлларини қуриш ҳамда қишлоқларда қурилиш ишларини олиб бориш, артезиан қудуқлар қазилди ва ҳоказолар амалга оширилган.

Лекин, ушбу ишларни бажаришда бир қанча камчиликларга йўл қўйилган эди. 1957 йилга қадар Марказий Фарғонада иш олиб бораётган ташкилотлар ўз фаолиятларини мустақил олиб боришган ва улар орасида яқин алоқа ва контакт бўлмаган. Марказий Фарғонани суғориш ва ўзлаштиришда умумий схеманинг

бўлмаганлиги сабабли (у фақат 1957 йилда тузилган), ушбу ишларни амалга ошириш бир ягона режа асосида олиб борилмади, шунингдек турли корхоналар ишини мувофиқлаштирувчи ташкилот ҳам мавжуд эмас эди. Фақат 1957 йилдан бошлаб сув хўжалиги қурилишини мувофиқлаштириш қилиш бўйича колхозлараро ташкилот сифатида Марказий Фарғонани суғориш ва ўзлаштириш Совети тузилди. Натижада, янги ерларни ўзлаштириш, ишлаб чиқариш ва маданий-маиший бинолар, йўлларни қуриш каби барча масалар билан шуғулланувчи ягона ташкилотга асос солинди [6. 4].

1950 йилларнинг иккинчи ярмида қурилиш ташкилотлари томонидан Охунбобоев номли каналнинг бош иншооти қуриб битказилди, натижада каналнинг сув ўтказиш қобилияти анча ошди. Шу билан бирга, каналдан чиққан бир қанча йирик тармоқлар қурилди ва уларнинг бош иншоотлари бетондан ва темир-бетондан ишланди. Шунингдек, Момохон ва Қорақалпоқ каби йирик коллекторлар қурилди, Дамқўл коллектори эса кенгайтирилди, бир неча юз километр суғориш каналлари ва дренажлар қурилди [6. 8]. Натижада, 14271 гектар, шу жумладан, 13741 гектар қўриқ ер ва 540 гектар Улуғнор массивидаги ташландиқ ер майдони суғориш учун тайёрлаб қўйилди. Лекин, шу билан бирга янги ерларни ўзлаштиришда камчиликлар ҳам мавжуд эди. “Охунбобоев” каналининг совхоз секторидаги иншоат вақтида қурилмаганлиги сабабли Сирдарёда сув камайган вақтда ушбу каналга сув керакли миқдорда етказиб берилмаган.

Марказий Фарғона чўлларини ўзлаштиришда Фарғона областларида амалга ошириладиган ишларнинг кўлами турлича бўлган. Масалан, Наманган области бўйича 1957 йилда қуйидаги ишлар бажарилиши керак эди: “Охунбобоев” канали тизими бўйича 15 млн. 882 минг кубометр ер ишлари, 19,4 минг кубометр бетон ва темир-бетон ишлари, Ғарбий Ёзёвон ҳамда Оққўл массиви бўйича 2,7 миллион кубометр ер ишлари ва 3,0 минг кубометр бетон ҳамда темир-бетон ишлари, Аччиққўл бўйича 12 млн. 325 минг кубометр ер ишлари ва 12,3 минг кубометр бетон ва темир-бетон ишларини бажариш режалаштирилган эди [6. 9].

1963 йилгача Марказий Фарғонада 60 минг гектар қўриқ ер ўзлаштирилди. Эскидан ҳайдалиб келинган ерларда ҳосилдорликни кўтаришда Катта Фарғона канали улкан роль ўйнади. Шу йил ҳосилдорлик гектардан 24 ц.ни ташкил қилди [10. 32]. 1964 йилгача водийнинг янги суғориладиган массивларида 2000 км дан узунроқ турли каналлар, 2000 км дан ортиқ ер ости канал-қувур ва коллекторлар, 7000 дан кўп гидротехник иншоотлар қурилди [11. 48]. Таъкидлаш жоизки, 1953-1963 йилларда Марказий Фарғонада 72,54 минг гектар қўриқ ерга сув чиқариб суғорилди ва ирригация-мелиорация жиҳатидан тайёрланди [12. 39].

Янги ерларни ўзлаштириш жараёнида юқорида қайд этилган камчиликлар билан бирга, бошқа соҳа, яъни янги ташкил қилинган колхозларда аҳоли учун турар-жой ва маданий-маиший ҳамда хўжалик ишлаб чиқариши учун мослаштирилган бинолар қурилишида ҳам бир қатор хатоларга ҳам йўл қўйилган. Шунингдек, ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ечишда жуда муҳим ўрин тутган вазифалардан бири бўлган транспорт коммуникациясини ривожлантириш яъни автомобил йўллари қурилишига алоҳида эътибор берилган.

Масалан, Наманган областида бу каби йўллар Шаҳанд кўпригидан Ёзёвонгача, Мингбулоқдан Қорақалпоққача, Қорақалпоқдан Пунгонгача, Тўрақўрғондан Чустгача ва

Мингбулоқдан Ёзёвонгача мавжуд бўлган. Уларнинг асосий вазифаси Марказий Фарғонада ташкил қилинган янги жамоа хўжаликларни бошқа ҳудудлар билан боғлаш эди. Шу билан бирга ушбу йўлларнинг қурилиши область районларининг ижтимоий-иқтисодий ривожланиши учун ҳам имконият яратди. Лекин, ушбу ишларни амалга оширишда совет раҳбарияти томонидан ижтимоий соҳага етарли эътибор берилмаганлиги сабабли кўп ишлар ўлда-жўлда бажарилган эди.

Республикада янги ташкил қилинган колхозларнинг ижтимоий ҳаётида муҳим бўлган қишлоқларни ичимлик суви билан таъминлаш, яъни сув қувурларини ҳамда электр энергияси билан таъминлаш учун юқори вольтли электр линияларини ўтказиш ва телефон алоқасини ўрнатиш муҳим аҳамият касб этган. Шунингдек, янги қишлоқларни радиолоштириш ва телефон алоқасини ишга тушириш ҳам режалаштирилишига қарамай, ушбу вазифалар иккинчи даражали аҳамият касб этган.

Шу билан бирга, янги хўжаликларнинг иқтисодий фаолиятини такомиллаштириш ва унинг структурасини яратиш учун 4 та пахта тайёрлаш пункти, Задарё райони (ҳозирги Мингбулоқ)да ва Қорақалпоқ станциясида биттадан пахта тозалаш заводлари ҳамда бошқа кўпгина муассаларни қуриш режалаштирилган эди [6. 7-8].

Пахтачиликни ривожлантириш учун эса янги ерларни ўзлаштириш ва бу ерларда асосан, янги пахтачилик колхоз ва совхозларини ташкил қилиш ҳамда у жойларга аҳоли зич жойлашган ҳудудлардан одамларни кўчириш тадқиқ қилинаётган давр учун муҳим иқтисодий-ижтимоий жараёнлардан бири сифатида кўрилган.

Таъкидлаш жоизки, кўчириш сиёсати нафақат Ўзбекистон, балки бутун Иттифоқда, шу жумладан, РСФСР, Грузия ССР, Қозоғистон ССР, Белоруссия ССР, Озарбойжон ССР каби иттифоқдош Республикаларда ҳам амалга оширилган эди [12. 19]. Ушбу сиёсатнинг бориши совет раҳбарияти томонидан ташкиллаштирилган ва қаттиқ назорат қилинган. Аҳолини кўчириш ва янги совхоз ҳамда колхозлар ташкил қилиш маъсулиятли вазифа бўлиб, уни амалга ошириш мақсадида Ўзбекистон ҳукумати қошида “Кўчириш бошқармаси” ташкил этилди. Унинг вазифасига ўзлаштириладиган ерларда янги колхоз ва совхозларни барпо этиш, уларни иш кучи билан таъминлаш учун аҳоли зич жойлашган ерлардан одамларни кўчиришни ташкил қилиш каби вазифалар юклатилган эди.

Кўчириш бошқармасининг областларда бўлимлари ташкил қилиниб, улардаги ходимларнинг штатлар сони доим ўзгариб турган. Масалан, 1954 йилда тасдиқланган ходимлар сонини кўриб чиқадиган бўлсак, энг кўп ходимлар Тошкент областининг 15 та районида бўлиб, уларнинг сони 17 та эди. Фарғона областининг 5 та районида 6 та, Наманган областининг 5 та районида 5 та, Андижон областининг 6 та районида 6 та, Самарқанд областининг 5 та районида 5 та, Сурхондарё областининг 3 та районида 3 та, Хоразм областининг 1 та районида 1 та, Қорақалпоғистон АССРнинг 5 та районида 5 та штатдаги ходимлар фаолият юритган [12. 31-32].

Аҳолини янги ўзлаштирилган ерларга кўчириш жараёнини ташкил қилиш билан бирга, катта тайёргарлик ишларини ҳам амалга ошириш керак эди. Республика ҳукумати томонидан бу каби ишларнинг режаси ва йўналишлари ишлаб чиқилган. Бунга кўра, янги ташкил қилинган колхозлардаги кўприклар ва сув таъминоти манбалари давлат бюджети ҳисобига бажарилиши белгиланган эди.

Аҳолини янги ўзлаштирилган ерларда ташкил қилинган колхозларга 1952–1953 йиллардаги кўчириш динамикасини Ўзбекистон ССР ва областлари кесимида кўриб чиқсак, ушбу жараён қуйидагича кечган: Тошкент областида 1952 йилда режадаги 4200 та хўжалик ўрнига 4597 та (109,4 %), 1953 йилда режадаги 2100 та оила ўрнига атиги 505 та хўжалик кўчирилиб (24,0 %), биринчи йилда режа ортиғи билан бажарилган бўлса, кейинги йилнинг натижаси умуман қониқарсиз аҳволда бўлган [12. 65].

Самарқанд областида ушбу давр бўйича аҳолини кўчириш умуман қониқарсиз бўлган. 1952 йилда 500 та оила ўрнига атиги 145 та (29,0), 1953 йилда эса режадаги 1000 та хўжалик ўрнига эса 273 та (27,3%) оила кўчирилган. Худди шундай салбий ҳолат Бухоро областида ҳам кузатилган. Биринчи йилда режадаги 500 та ўрнига атиги 58 та (11,6%) оила кўчирилган бўлса, кейинги йилда эса умуман кўчириш кампанияси амалга оширилмаган. Республика бўйича эса 1952 йилда режадаги 8000 та хўжалик ўрнига 7568 та (94,6), 1953 йилда эса режадаги 6000 та ўрнига атиги 3047 та (50,8 %) оила янги ўзлаштирилган ерларда ташкил қилинган колхозларга кўчирилган эди [12. 65].

Ўзбекистон ССРда 1950 йилларнинг бошида амалга оширилган кўчириш кампанияси бир қатор камчиликларга эга эди. Ушбу камчиликларни Республикада кўчирилган аҳолининг катта қисмини ташкил қилган Тошкент области мисолида ҳам намоён бўлган эди. Яъни, 1950 йилларнинг бошларида янги ўзлаштирилган ерларда ташкил қилинган колхозларнинг иқтисодий аҳволи ночор бўлган ҳамда давлат томонидан берилган турли имтиёзлар уларнинг иқтисодий-ижтимоий ривожланиши учун чекланган имконият яратган.

Республикада урушдан кейинги йилларда бошланган янги ерларни ўзлаштириш ва бу ерларга аҳолини кўчириш сиёсати биринчи навбатда пахта етиштиришни янада кўпайтириш мақсадида олиб борилди. Ушбу жараён бундан кейин ҳам муҳим аҳамиятга эга бўлди, ҳамда СССР ва ЎзССР раҳбариятлари томонидан аграр соҳани ривожлантиришнинг бош йўналишларидан бири сифатида эътироф қилинди. Ушбу омилни СССР Министрлар Советининг 1954 йил 11 февралдаги “Ўзбекистон ССРда 1954–1958 йилларда пахтачиликни янада ривожлантириш ҳақидаги” Қарорининг қабул қилиниши мисолида ҳам кўриш мумкин. Ушбу ҳужжат асосида фақат 1954 йилнинг ўзида янги ўзлаштирилаётган суғориш ерларидаги колхозларга 6000та хўжаликни кўчириш режалаштирилган эди [12. 58].

Умуман олганда, 1954–1958 йиллар давомида эса Ўзбекистон ССРдаги янги ўзлаштирилган ерларга Республика бўйича асосан, суғорилмайдиган районлардан 40 мингта хўжалик кўчирилиши керак эди. Йиллар кесимида эса бу қуйидагича акс этган эди. 1955 йилда 7000 та, 1956 йилда 8000 та, 1957 йилда 9000 та, ва 1958 йилда эса 10000 та хўжаликни кўчириш белгиланган бўлиб, ҳар йилда кўчириладиган хўжаликларнинг сони 1000 тадан кўпайиб бориши керак эди [12. 34].

Бу эса ўз навбатида, Республиканинг иқтисодий ўсиши, шу жумладан, қурилиш соҳасининг ривожланиши учун ҳам имконият туғдирар эди. Масалан, фақат 1954 йилнинг ўзида кўчирилган аҳоли учун Ўзбекистон ССР бўйича тахминан 6500 та уй-жой қурилиши режалаштирилган эди. Таъкидлаш жоизки, 1950 йилларнинг иккинчи ярмида аҳолини янги ўзлаштирилаётган ерларга кўчириш давлат сиёсати даражасига кўтарилганлиги сабабли ушбу жараён оммавий равишда нафақат Ўзбекистон ССР, балки бошқа совет Республикаларида ҳам бошланди. Мазкур ижтимоий-иқтисодий жараён

узоқ йиллар давомида совет аграр сиёсатининг узвий қисмларидан бири бўлиб қолди.

Адабиётлар/Литература/References:

1. Хамадова Н. Ш. Деятельность коммунистической партии Узбекистана по восстановлению и дальнейшему развитию ирригации республики в годы четвертой пятилетки (1946–1950). Дисс. на соиск. учёной степени к.и.н. – Ташкент, 1975.
2. Насритдинов Қ, Фарғона водийсининг суғорилиши тарихи. – Тошкент: Янги аср авлоди, 2009.
3. Коммунистическая партия Узбекистана в резолюциях и решениях съездов и пленумов ЦК. Том второй. 1938 – 1959. Ташкент: Узбекистан, 1988.
4. Комилов О. К. Ўзбекистонда ирригация тизими ривожланиши ва унинг оқибатлари (1951–1991 йй.). Тарих фанлари доктори (DSc) илмий даражасини олиш учун тақдим этилган диссертация. – Андижон, 2017.
5. Фарғона вилояти давлат архиви. 1151-жамғарма, 1-рўйхат, 3-йиғма жилд.
6. Наманган вилояти давлат архиви. 275-жамғарма, 1-рўйхат, 1341-иш.
7. Шамсутдинов Р. Т., Исоқов А. А. Андижон тарихидан лавҳалар. Т., Шарқ. – Б.
8. Андижон вилояти давлат архиви. 608-жамғарма, 1-рўйхат, 844-йиғма жилд.
9. Раззоқов А. Ўзбекистон пахтачилиги тарихи. Т., Ўзбекистон, 1994.
10. Расулов К., Мурадуллаев Ш. Главная артерия жемчужной долины. –Ташкент: Меҳнат, 1990.
11. Наринский К.М. Яшнаган кўриқ. (Ўзбекистон меҳнаткашларининг Марказий Фарғонадаги кўриқ ва бўз ерларни ўзлаштириш тажрибалари).–Тошкент: Ўзбекистон, 1965.
12. ЎзМА. 2347-жамғарма, 1-рўйхат, 8-иш.
13. Mukhammadiev, K. B., Mirzakulov, I. M., & Karimov, A. H. (2022, June). Methodological fundamentals of formation of ecological culture in students. In AIP Conference Proceedings (Vol. 2432, No. 1, p. 030054). AIP Publishing LLC.
14. Otamirzaevich, S. G. (2022). THE IMPORTANCE OF THE INTERNET IN THE SOCIAL LIFE OF UZBEKISTAN. International Journal of Early Childhood Special Education, 14(7).
15. Sotiboldiyev, G. O. (2017). Domestic policy of the kokand in the norbutabiya era (1763-1798). Теория и практика современной науки, (4), 45-48.
16. Abbasov, B. B. (2021). SOME ASPECTS OF RESETTLEMENT POLICY IN ANDIJAN REGION. Journal of Central Asian Social Studies, 2(01), 139-146.
17. Abbasov, B. B. (2020). THE STRUCTURE OF AGRICULTURE OF THE UZBEKISTAN IN SECOND HALF 1940S-EARLY 1950S. In Advanced science (pp. 60-63).
18. Аббасов, Б. Б. (2016). Историчность истории государственного архива города Намангана. Евразийский Союз Ученых, (3-5 (24)), 113-114.
19. Жураев, Х. Т. (2017). ВЗАИМОСВЯЗЬ ПОЛИТИКИ И РЕЛИГИИ. Теория и практика современной науки, (5), 298-301.
20. Jo'rayev, X. (2019). "Turkistan collection" is an important resource in studying the history of the policy of the Russian Empire's population migration to Turkistan. Scientific journal of the Fergana State University, 2(4), 94-97.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

Махсус сон

№ 5/4 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари” электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).